

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Кафедра цивільного права №1

С И Л А Б У С
навчальної дисципліни
«ПРИВАТНЕ ПРАВО: СУЧАСНІ ДОКТРИНИ В СУДОВІЙ ТА
ПРАВАЗАСТОСОВНІЙ ПРАКТИЦІ»

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Статус навчальної дисципліни – обов’язкова

Рік набору – 2021

Харків – 2021

Силабус навчальної дисципліни «Приватне право: сучасні доктрини в судовій та правозастосовній практиці» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право». Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2021. 15 с.

Розробник:

Борисова Валентина Іванівна,
кандидат юридичних наук, професор

Затверджено на засіданні кафедри цивільного права №1
(протокол № 11 від 2 червня 2021 р.)

Завідувач кафедри - Борисова Валентина Іванівна, кандидат юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України

Дані про викладача

Назва навчальної дисципліни	Приватне право: сучасні доктрини в судовій та правозастосовній практиці
Статус навчальної дисципліни	Обов'язкова
Викладач	Борисова Валентина Іванівна, завідувач кафедри цивільного права №1, к.ю.н., професор
Контактний телефон	
E-mail	vi.law777@gmail.com
Консультації	відповідно до розробленого графіку індивідуальних консультацій
Онлайн консультації	Через платформи MS Teams або Zoom

Анотація навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Приватне право: сучасні доктрини в судовій та правозастосовній практиці» є обов'язковою і передбачає опанування знаннями, які стосуються правової доктрини як системи уявлень і цінностей, що впливає на свідомість і волю всіх суб'єктів правової діяльності. Завдяки правовій доктрині заповнюються прогалини в чинному праві та усуваються суперечності між правовими нормами.

У межах даного курсу вивчаються поняття і призначення доктрини приватного права як феномену, що максимального ефективно поєднує наукові розробки з практикою створення і застосування права

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – ознайомлення майбутніх магістрів з основними доктринальними і прикладними проблемами приватного права на сучасному етапі розвитку національної правової системи, зокрема з проблемами рекодифікації (оновлення) цивільного законодавства у контексті адаптації правової системи України до Європейського права, а також практики застосування законодавства, що регулює відносини у сфері

приватних відносин, у площині основних інститутів цивільного та сімейного права.

Завдання:

- формування теоретичних, методичних і практичних знань із ключового спектру цивільно-правової проблематики, а саме сутності правової доктрини, як інструменту розвитку й удосконалення приватного права і його системи в умовах адаптації приватного права до правової системи України та до Європейського права;
- поглиблення теоретичних знань та формування практичних навичок із розв'язання проблем приватного права;
- оволодіння різноманітними методами застосування норм приватного права у правозастосовній практиці з метою захисту фундаментальних прав людини, в тому числі у вертикальних відносинах людина – держава;
- прогнозування напрямів розвитку приватного права з урахуванням світових тенденцій та сучасних викликів.

***Навчальна дисципліна у структурі освітньо-професійної програми.
Міждисциплінарні зв'язки***

Пререквізити: логіка; теорія права; філософія права; цивільне право (частина 1 та частина 2); цивільний процес; міжнародне приватне право; право Європейського союзу; господарське право; трудове право; фінансове право.

Кореквізити: публічне право; сучасні доктрини в судовій та правозастосовній практиці; порівняльне правознавство; корпоративне право; міжнародний цивільний процес.

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

РН НД. 1.1. Розуміти тенденцію до конституціоналізації інститутів приватного права.

РН НД. 1.2. Уміти застосовувати міжнародні стандарти у сфері захисту прав людини до правовідносин між приватними особами (горизонтальних правовідносин).

РН НД. 1.3. Прогнозувати напрямки модернізації цивільного законодавства України з урахуванням європейських тенденцій розвитку приватного права.

РН НД. 1.4. Визначати зміст загальних засад (принципів) цивільного права та уміти виводити із них прикладні рішення для конкретних практичних проблем.

РН НД. 1.5. Уміти інтерпретувати справедливість, добросовісність та розумність як засадничі основи цивільного права у їхньому застосуванні до речових та зобов'язальних правовідносин.

РН НД. 1.6. Працювати із Реєстром судових рішень України та іншими доступними он-лайн ресурсами з метою ефективного пошуку релевантних позицій вищих судових інстанцій.

РН НД. 1.7. Демонструвати навички роботи із науковими джерелами в галузі приватного права.

РН НД. 1.8. Володіти навичками публічного представлення власної позиції з актуальних проблем приватного права.

РН НД. 1.9. Обстоювати власну точку зору щодо доречності тих або інших змін до цивільного законодавства, їх відповідності міжнародним зобов'язанням України.

РН НД. 2.1. Критично оцінювати концепції, доктрини та підходи, що висловлюються стосовно актуальних проблем цивілістики та пропонувати власне бачення до розв'язання тих або інших проблем.

РН НД. 2.2. Визначати можливі шляхи реформування цивільного законодавства стосовно статусу юридичних осіб.

РН НД. 2.3. Формулювати власне бачення стосовно проблеми дуалізму приватного права загалом та доречності існування Господарського кодексу України зокрема.

РН НД. 2.4. Володіти навичками аргументованої фахової дискусії із контраверсійних питань у сфері речового, зобов'язального чи сімейного права.

РН НД. 2.5. Розуміти характер впливу процесів європейської інтеграції на розвиток національного цивільного права.

РН НД. 2.6. Розуміти взаємозв'язок між національним правом щодо захисту власності та інвестиційним кліматом в Україні.

РН НД. 2.7. Розуміти новітні тенденції розвитку європейського деліктного та договірного права.

РН НД. 2.8. Уміти мотивовано прогнозувати розвиток національного законодавства у сфері захисту власності та договірних зобов'язань.

РН НД. 2.9. Володіти навичками компаративного аналізу у сфері приватного права.

РН НД. 3.1. Розуміти процеси конвергенції та дифузії правових систем у сфері договірного права і захисту власності.

РН НД. 3.2. Критично оцінювати судову практику, висловлюючи власне аргументоване бачення щодо можливих шляхів вирішення різноманітних проблем, що виникають при вирішенні приватно-правових спорів.

РН НД. 3.3. Структурувати юридичну аргументацію у приватно-правовому спорі за допомогою композиції IRAC.

РН НД. 3.4. Робити узагальнення щодо тенденцій розвитку судової практики вирішення цивільно-правових справ за позовами про захист власності та інших речових прав.

РН НД. 3.5. Розуміти взаємозв'язок між економікою та цивільним правом.

РН НД. 3.6. Уміти оцінювати цивільно-правові норми з точки зору їхньої економічної ефективності.

РН НД. 3.7. Володіти правозастосовними техніками подолання колізій при вирішенні приватно-правових спорів.

РН НД. 3.8. Уміти визначати доречність застосування аналогії закону та аналогії права до суспільних відносин, що виникають із договорів чи пов'язані із захистом власності.

**Види навчальних занять та самостійна робота
для здобувачів вищої освіти денної форми навчання**

№ п/п	Аудиторні заняття (контактні)		Самостійна робота (в годинах)
	Теми лекцій	Теми практичних занять	
1	Доктрина приватного права як методологічна основа розвитку приватного законодавства і правозастосування (4 години)	Сутність правової доктрини	8
2	Доктринальні уявлення про предмет, метод, функції та принципи цивільного права.	Доктринальні підходи до визначення функцій та принципів цивільного права	8
3	Доктринальні підходи до визначення джерел цивільного права	Доктринальні підходи до визначення джерел цивільного права	8

4	Доктринальні підходи до визначення суб'єктів цивільного права	Розвиток вчення про юридичну особу в доктрині цивільного права	8
5	Доктринальні підходи до визначення суб'єктів цивільного права	Юридичні особи публічного права як учасники цивільних правовідносин	8
6	Доктринальні підходи до визначення об'єктів цивільного права	Матеріальні та нематеріальні блага як об'єкти цивільних прав	8
7	Доктринальні підходи до характеристики речового права	Характеристика речового права та права власності	8
8	Вчення про цивільно-правовий договір	Договір як регулятор цивільних відносин.	8
9	Вчення про цивільно-правову відповідальність	Поняття, ознаки та функції цивільно-правової відповідальності	8
10	Правова доктрина в системі джерел сімейного права	Правова доктрина як похідне джерело в сімейному праві (4 ч.)	8

**Види навчальних занять та самостійна робота
для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання**

№ п/п	Теми лекцій	Теми практичних занять	Самостійна робота (в годинах)
1			
2			
3			
4			

Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів здійснюється у таких формах:

- опрацювання нової наукової та навчальної літератури, законодавчих актів зарубіжних країн;
- узагальнення судової практики;
- робота над кейсами з доктрини приватного права
- виконання практичних завдань, самотестування;
- написання есе;
- підготовка тез доповідей на науково-практичні конференції;

- участь у конкурсах студентських наукових праць;
- підготовка до практичних занять, колоквіумів і тестування.

Завдання та методичні рекомендації до самостійної роботи наведено у Методичних матеріалах з навчальної дисципліни «Приватне право: сучасні доктрини в судовій та правозастосовній практиці» для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право».

Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

Список нормативно-правових актів та літератури:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (Рим, 1950). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004/conv#Text
2. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
3. Цивільний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/conv#n5494>
4. Цивільне право : підручник : [у 2 т.] / В. І. Борисова, Л. М. Баранова, А. Г. Бірюкова та ін. ; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. – 2-ге вид., переробл. та допов. – Х. : Право, 2014. Т. 2, гл. 70 (автор – В. Ю. Чуйкова).
5. Цивільне право України. Частина друга : посіб. для підгот. до іспитів /В.І. Борисова, К.Ю. Іванова, Б.П. Карнаух, Ю.С Ходико ; за заг. ред. В.І. Борисової. Харків : Право, 2019, с. 239 – 240.
6. Доктрина природного права: «Право України», 2021, № 1.
7. Доктрина європейського права: «Право України», 2019, № 6.
8. Доктрина міжнародного приватного права: «Право України», 2020, № 6.

9 Загальна теорія права: підручник /О.В. Петришин, Д.В. Лук'янов, С.І. Максимов, В.С. Смородинський та ін.; за аг. ред. О.В. Петришина. Харків: Право, 2020. 568 с.

10 Концепція оновлення Цивільного кодексу України. Київ: Видавничий дім «АртЕк», 2020. 128 с

11 Матеріали ХІХ науково-практичної конференції: Учасники цивільних відносин: новації рекодифікації цивільного (приватного) права України, Харків, 12 березня 2021 року.

12 Матеріали Х міжнародного цивілістичного Форуму «Рекодифікація (оновлення) цивільного законодавства України: концепція, напрями, перспективи Київ, 2021.

13 Матеріали науково-практичної конференції «Проблеми цивільного права та процесу (об'єкти цивільних прав)», Харків, 21 травня, ХНУВС;

14 Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Десяті юридичні диспути з актуальних проблем приватного права», Одеса, економіко-правовий факультет Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, 28 травня 2021.

15 Національна доктрина господарського права: «Право України», 2019, № 8

16 Національна доктрина порівняльного правознавства: «Право України», 2019, № 3.

17 Національна доктрина приватного права: основні методологічні засади: «Право України», 2019, № 1.

18 Національна доктрина приватного права: система приватного права, розвиток основних інститутів: «Право України», 2019, № 2.

19 Новели цивільного процесуального кодексу України та проблемні аспекти практики їх реалізації: «Право України», 2018, № 10.

20 Основи інтелектуальної власності: навч. посіб. для студентів вищих навч. закладів / М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка ; за ред. О. П. Орлюк. - Київ : Інтерсервіс, 2016. - 382 с.

21 Правова доктрина України. Т. 3. Доктрина приватного права України. За заг. ред. Н.С. Кузнецової, Харків: Право; 2013. 760 с.

22 Юридична доктрина України як концептуальна політико-правова основа реформування суспільства держави: «Право України», 2021, № 2.

23 Борисова В.И. Теории сущности юридического лица. // Очерки права компаний: сборник статей. Харьков: ЧП «ЭКУС» Сообщество «Цивилистическая платформа», 2019. с. 30-48.

24 Борисова В.И. Теоретико-методологические положения учения о юридических лицах //Методология исследования проблем цивилистики: сборник ст., посвящ. Памяти проф. А.А. Пушкина /под ред. Ю.М. Жорнокуя и С.А. Слипченко. Харьков: Право, 2017.,

25 Ватрас В.А. Джерела сімейного праваб проблеми теорії та практикиб монографія /В.А. Ватрас. Хмельницький: видавництво ТОВ «Поліграфіст-3», 2020, 824 с.

26 Губанов О.О. Правова доктрина як джерело права в межах романо-германської системи, англо-саксонської та релігійно-традиційної правової сім'ї: порівняльна характеристика. Право і суспільство, 2015, № 6, с. 9-11.

27 Дякович М.М. Охорона і захист сімейних прав та інтересів нотаріусом: Монографія. – К.: Істина. 2014, 520 с.

28 Євграфова Є.П. Доктрини та концепції у правовій системі України: форми і сфери застосування / Є.П. Євграфова // Право України. – 2010. – № 5. – С. 77–8.

29 Красицька Л.В. Правове значення судової практики та роз'яснень вищих судових інстанцій. Рішення Європейського суду з прав людини у системі джерел цивільного права України. // Сучасні проблеми цивільного права та процесу: Навчальний посібник; Харків, «Право», 2017, с.74-78.

30 Майданик Р.А. Розвиток приватного права України: монографія. Київ: Алерта, 2016.

31 Право інтелектуальної власності : підруч. / О. І. Харитонова [та ін.]; за заг. ред. О. І. Харитонової. - Київ : Юрінком Інтер, 2016. - 540 с.

32 Правова система України: історія, стан та перспективи: у 5 т. Т.1
Методологічні та історико-теоретичні проблеми формування і розвитку
правової системи України; за аг. ред.: М.В. Цвіка, О.В. Петришина, Харків,
2008. 728 с.

33 Сучасні проблеми цивільного права та процесу: навчальний
посібник /за ред. Ю.М. Жорнокуя і Л.В. Красицької, Іарків «Право», 2017,
808 с.

34 Харитонов Є.О. Приватне право як концепт; пошук парадигми:
монографія / Є.О. Харитонов, О.І. Харитонова. – Одеса: Фенікс, 2014. – 804 с.

35 Харитонов Є.О., Харитонова О.І. Приватне право як концепт; Том
Ш. Концепт приватного права і рекодифікація цивільного законодавства в
Україні: рефлексія фронтиру : монографія, Одеса, Фенікс, 2019. – 752 с.

36 Борщевський І.В. Теоретико-правові аспекти застосування
юридичної доктрини як допоміжного джерела права України // Науковий
вісник Ужгородського національного університету, 2016, серія Право, випуск
37. том 1, с.7-10♦

37 Максимов С.І. Правова доктрина: філософсько-правовий підхід/
С.І. Максимов// Право України.– 2013. –№ 9.– С.34–54.

38 Менджул М.В. Порівняльне сімейне право.: НАВЧАЛЬНИЙ
ПОСІБНИК., Ужгород, 2021,293 с.

39 Попов О.І. Правова доктрина та її застосування верховним судом
україни при перегляді судових рішень у цивільних справах

40 Семеніхін І. Проблемні аспекти реалізації правової доктрини
управозастосовчій прак-тиці/ І.Семеніхін //Вісник Академії правових наук
України. 2010р. №3 (62): 3б. наук. пр./ Акад. прав. наук України.– Харків:
Право, 2010.– С.303–311

41 Чашин А.Н. Формы правовой доктрины как источник права
Научный вестник Омской академии МВД России No 3(58), 2015, с. 46-49.

Судова практика

1. Дайджест судової практики Верховного Суду у спорах, що виникають у сфері захисту довкілля та екологічних прав. 2019 рік. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Daidjest_Ekologia.pdf

2. Дайджест судової практики Верховного Суду у справах, пов'язаних зі страховими правовідносинами. URL: <https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Dajdjest.pdf>

Інтернет-ресурси

- HUDOC. European Court of Human Rights: <https://hudoc.echr.coe.int/>
- Єдиний державний реєстр судових рішень: <https://reyestr.court.gov.ua/Page/1>
- Офіційний сайт Верховного Суду: <https://supreme.court.gov.ua/>
- Суд на долоні: <https://conp.com.ua>
- Опендатабот. Сторінка пошуку судових рішень: <https://court.opendatabot.ua/#/>
- Центр дослідження судової практики: <https://www.facebook.com/cdoslidzenna/>
- Юридичний інтернет-ресурс «Протокол»: https://protocol.ua/ru/interesnie_sudebnie_resheniya/

Вимоги викладача

Здобувачі вищої освіти *повинні*: регулярно відвідувати лекції й практичні заняття; систематично та активно працювати на них; переконливо наводити аргументацію при розв'язанні завдань; якісно виконувати письмові завдання, контрольні та самостійні роботи тощо. Практичні заняття, які пропущені за поважних причин, можуть бути відпрацьовані за попереднім узгодженням із викладачем.

Здобувачам вищої освіти *рекомендується*: брати участь в наукових конференціях, конкурсах наукових праць, роботі наукових гуртків кафедри, готувати тези наукових доповідей тощо.

Обов'язкова вимога - дотримання здобувачами вищої освіти норм

«Кодексу академічної етики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого»
(https://nlu.edu.ua/files/norm_doc/kodeks_academichnoyi_etyky.pdf).

Під час аудиторних занять дозволяється використовувати гаджети тільки у навчальних цілях (приміром, для перегляду презентацій лекції). Дозволяється користуватися ноутбуками і планшетами для ведення конспектів лекцій та відстеження потрібної інформації.

Контрольні заходи

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Приватне право: сучасні доктрини в судовій та правозастосовній практиці» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань включає:

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, вирішення практичних завдань або задач, участь у розробці кейсу, захист есе або реферату за ініціативи студента. Поточний контроль має на меті перевірку рівня підготовки студента у вивченні матеріалу. У ході практичного заняття студент може отримати оцінку за чотирибальною шкалою (0, 3, 4, 5);

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни, що проводиться наприкінці модулів у формі колоквиумів.

Впродовж семестру студенти виконують завдання для самостійної роботи (підготовка презентації, есе, реферату тощо). Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 20 балів.

Формою *підсумкового контролю* знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни є іспит. Мінімальна кількість балів для отримання іспиту – 60.

Шкала підсумкового педагогічного контролю:

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою для заліку	Оцінка за 100- бальною шкалою, що використовується в НЮУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	зараховано	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками		80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків		70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	не зараховано	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов’язковий повторний курс		0 – 34